

Klimaatbeleidsplan Gemeente Bergen 2009-2012

Maart, 2009

Samenvatting

Dit klimaatbeleidsplan beschrijft het beleid van gemeente Bergen om de uitstoot van kooldioxide (CO₂) fors terug te dringen. Het is tevens een uitvoeringsplan waarin de projecten die Bergen gaat uitvoeren in het kader van het klimaatbeleid worden toegelicht.

De algemene klimaatdoelstellingen van de gemeente Bergen zijn afgeleid van het Rijksbeleid: 2% energiebesparing per jaar t.o.v. 1990, 20% duurzame energie in 2020 en 30% CO₂-reductie in 2020.

Het Klimaatbeleid, dat al sinds 1990 een belangrijk speerpunt is van het milieubeleid, wordt voor een belangrijk deel in regionaal MRA-verband uitgevoerd. De uitvoering van de projecten wordt voor een deel gefinancierd met de subsidie in het kader van de Stimuleringsregeling Lokaal Klimaatbeleid (SLoK). Hiervoor is een aanvraag ingediend bij het ministerie van VROM. Dit beleidsplan schetst de kaders voor de uitvoering.

De grootste inzet van gemeente Bergen is gericht op de eigen gemeentelijke bedrijfsvoering (goed voorbeeld doet goed volgen) en op woningbouw (naast CO₂-reductie leidt dit tot beperken van de woonlasten). Bij alle projecten is de eerste focus gericht op het terugdringen van de energievraag, daarna voor de resterende vraag indien mogelijk duurzame energietechnieken toepassen en in derde instantie op efficiënte wijze fossiele bronnen inzetten. Deze 3-stappen strategie noemen wij de Trias Energetica.

Op hoofdlijnen is per thema de volgende aanpak gekozen:

Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen:

- energiezorg in gemeentelijke gebouwen, inclusief energielabel en maatwerkadvies
- motivatie personeel voor energiebesparing
- aandacht voor duurzaam inkopen
- kennis over energiebesparing en duurzaamheid vergroten en borgen, m.n. op het gebied van openbare verlichting

Woningen:

- stimuleren energiebesparing via informatiecampagnes en "Bespaar Daar"
- faciliteren woningbouwcorporaties en energie opnemen als integraal onderdeel van Prestatieafspraken
- betere controle bij nieuwbouw via Bouwtransparant
- stimuleren energiezuinige nieuwbouw bij Kloosterterrein in Bergen en Watertorenterrein in Egmond

Utiliteitsbouw

- uitvoeringsplan Frisse Scholen

Bedrijven

- voldoende kennis bij vergunningverleners en handhavers en toepassen verruimde reikwijdte
 - maatwerkadviezen stimuleren energiescans overige bedrijven
-

- actieve communicatie met bedrijven over (economische) kansen van en voor duurzaamheid

Verkeer en Vervoer

- stimuleren van "Het Nieuwe Rijden"

Duurzame Energie

- stimuleren toepassing zonne-energie via onder andere voortzetting Actie Zonnesteek
- opstellen beleidsplan voor kleine windturbines

Naast inhoudelijke projecten wordt tevens aandacht geschonken aan het verder versterken van de uitvoering via organisatieversterkende activiteiten. Vooral het expliciet toedelen en vastleggen van taken en verantwoordelijkheden zijn hierbij van belang. Daarnaast vullen we de kennisleemtes zoveel mogelijk op en zal de interne communicatie verbeterd worden.

De totale kosten van het uitvoeringsplan van de gemeente Bergen bedragen € 426.067,- over 4 jaar. De maximale subsidie in het kader van de SloK-regeling bedraagt € 120.011,- en zal vooral gebruikt worden om de externe kosten te financieren.

De MRA vervult een belangrijke rol in de uitvoering van de projecten en zorgt tevens voor een jaarlijkse rapportage op basis waarvan indien wenselijk tot bijstelling van de uitvoering kan worden besloten.

Impressie van smeltend ijs

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Klimaatafpraak met provincie Noord-Holland	5
1.3	SloK-subsidie	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Achtergrond klimaatbeleid	6
2.1	Inleiding.....	6
2.2	Fossiele energiebronnen	6
2.3	Tegengaan energieverpilling	8
3	Stand van zaken Bergen.....	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Wat is al bereikt?.....	9
3.3	Aanknopingspunten	11
3.4	Samenwerking	11
4	Ambities, doelstellingen en prioriteiten	12
4.1	Stimuleringsregeling Lokaal Klimaatbeleid	12
4.2	Gemeentelijke ambities	13
5	Organisatie en financiën	19
	<u>Bijlagen</u>	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Deze nota past in het streven van Bergen om een actieve bijdrage te leveren de uitvoering van klimaatbeleid en is een voortzetting van het beleid dat al sinds 1990 wordt uitgevoerd in de gemeente. In het Hoofdlijnenakkoord 2007 – 2010 van de gemeenteraad is het klimaatbeleid opgenomen als hoofdlijn 16.

Dit klimaatbeleid bouwt voort op het klimaatbeleid dat is uitgevoerd in de periode 2004-2008 en sluit aan bij de doelstellingen die het Rijk heeft vastgesteld:

- 2% energiebesparing per jaar
- 20% duurzame energie in 2020
- 30% CO₂-reductie in 2020.

1.2 Klimaatafspraak met provincie Noord-Holland

Op 17 april 2008 heeft burgemeester mevrouw Hafkamp namens het college van B&W de Klimaatovereenkomst ondertekend met de provincie Noord-Holland. Hiermee verzekert de gemeente Bergen zich van ondersteuning door het CO₂-servicepunt van de provincie en kan de gemeente gebruik maken van de subsidiemogelijkheden die de provincie beschikbaar stelt voor energiebesparings- en duurzame energieprojecten. Dit Klimaatplan past binnen de afspraken die zijn gemaakt in het kader van de Klimaatovereenkomst.

1.3 SloK-subsidie

Op 12 november 2007 heeft de VNG het Klimaatakkoord ondertekend met het Rijk waarin concrete afspraken zijn gemaakt over de inspanningen die gemeenten de komende 4 jaar zullen doen om bij te dragen aan de gestelde doelen. Het Rijk ondersteunt deze inspanningen met een financiële bijdrage voor de uitvoering van activiteiten. Deze Stimuleringsregeling Lokale Klimaatinitiatieven (SloK) is sinds 1 juli 2008 van kracht en de gemeente Bergen heeft eind 2008 een aanvraag hiervoor ingediend.

1.4 Leeswijzer

Dit klimaatbeleidsplan geeft het kader aan waarbinnen de projecten van het klimaatbeleid worden uitgevoerd.

Hoofdstuk 1 beschrijft de **aanleiding** voor deze nota.

Hoofdstuk 2 geeft de **achtergrond** van het klimaatbeleid.

Hoofdstuk 3 schetst de **stand van zaken** met een terugblik en aanknopingspunten voor het nieuwe beleid.

Hoofdstuk 4 beschrijft de **ambities, prioriteiten en doelstellingen** van gemeente Bergen.

Hoofdstuk 5 gaat over de **organisatie en financiën**.

In de bijlagen zijn opgenomen de **Prestatiekaart** met de gekozen doelstellingen, de **projectomschrijvingen** van het uitvoeringsplan en het overzicht van de **uitvoeringskosten**.

2 Achtergrond klimaatbeleid

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk schetst de achtergrond van klimaatbeleid. Klimaatbeleid is nodig om het versterkte broeikaseffect tegen te gaan. Het heeft een nauwe relatie met de wijze waarop we met energie omgaan.

De gemeente Bergen heeft in verschillende beleidsstukken doelstellingen opgenomen die een relatie hebben met het klimaatbeleid.

Hoofdlijnenakkoord van de gemeenteraad

Het klimaatbeleid is hierin opgenomen als hoofdlijn 16.

Structuurvisie

In het 'Kaderbesluit voor de uitwerking van de Structuurvisie Bergen Landelijk Gebied' wordt een lange termijnvisie (komende 20 á 25 jaar) voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente geschetst. Hierin worden keuzes gemaakt over de ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen en infrastructuur.

2.2 Fossiele energiebronnen

Het versterkte broeikaseffect is het gevolg van uitstoot van broeikasgassen. Internationaal en nationaal zijn daarom vergaande afspraken gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen terug te brengen. Het huidige kabinet streeft naar 30% minder uitstoot van broeikasgassen in 2020 ten opzichte van 1990.

Kooldioxide

Het belangrijkste broeikasgas is kooldioxide (CO₂). Het komt voornamelijk vrij bij de verbranding van fossiele energiebronnen aardolie, aardgas en steenkool. Deze grondstoffen:

1. veroorzaken bij winning, verwerking en transport schade aan landschap en milieu;
2. leveren bij verbranding een bijdrage aan verzuring (stikstofoxiden, zwaveldioxide), broeikaseffect (kooldioxide) en fijnstof-problematiek;
3. zijn niet onbeperkt voorradig op aarde en vormen daarom een groeiende kostenpost;
4. zijn deels afkomstig uit politiek instabiele regio's.

Het beperken van het gebruik van fossiele energiebronnen draagt bij aan het voorkomen van uitputting van de aarde en vermindering van het broeikaseffect; daar waar mogelijk dienen ze vervangen te worden door duurzame energiebronnen. Dit verkleint tevens de afhankelijkheid van politiek instabiele regio's.

Luchtverontreiniging door industrie

Prioriteitsvolgorde Trias Energetica

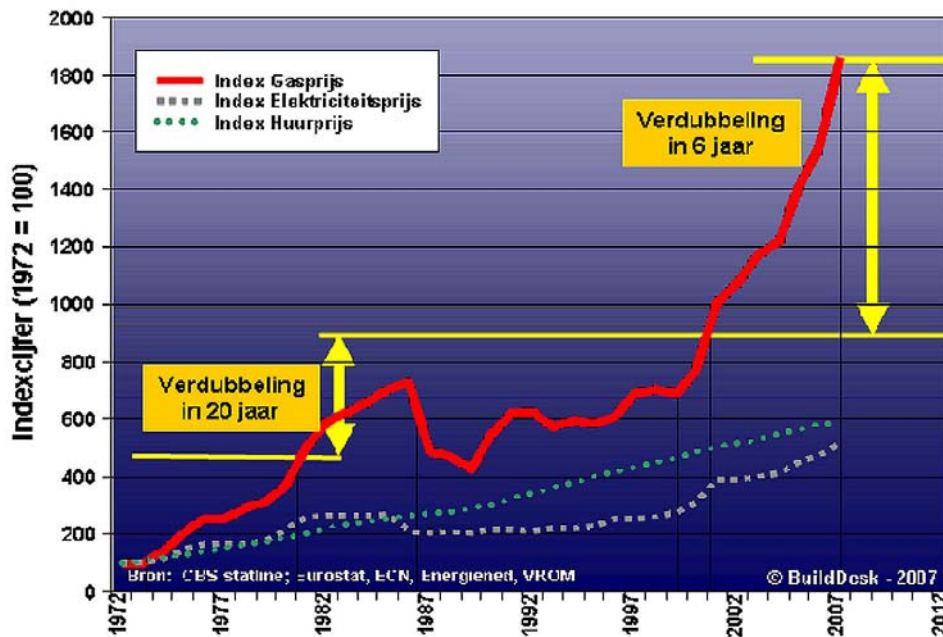
Bij het terugbrengen van het gebruik van fossiele energiebronnen hanteren we **Trias Energetica**. Dit is een algemeen geaccepteerde prioriteitsvolgorde bij het kiezen van maatregelen:

- Stap 1: *Verminderen* van energievraag (liefst tot nul), bijvoorbeeld door goede warmte-isolatie.
- Stap 2: Voor de resterende energievraag zoveel mogelijk *duurzame energiebronnen* inzetten: biomassa, warmte/koude-opslag, aardwarmte, wind, water, zon.
- Stap 3: *Efficiënt* gebruikmaken van fossiele energiebronnen indien stap 2 niet volstaat. Bijvoorbeeld door optimaal gebruik te maken van hoogrendement CV-ketels of warmte/kracht-koppeling.

2.3 Tegengaan energieverspilling

Stap 1 van Trias Energetica is gelijk aan het tegengaan van energieverspilling. Dit is de eerste en noodzakelijke stap bij milieubescherming, maar heeft ook een belangrijk financieel economisch effect. Het tijdperk van een ongebreidelde toevoer van goedkope energie is verleden tijd: fossiele energiebronnen worden schaarser en dus duurder. Dit uit zich ondermeer in stijging van energietarieven (gemiddeld gemeten over een periode van een aantal jaren).

Stijgende energietarieven (bron: CBS)

Stijgende tarieven

De verwachting is dat de energietarieven verder zullen stijgen. Het gevolg is dat energiekosten een steeds groter deel gaan uitmaken van bijvoorbeeld de woonlasten. De energiekosten maakten in 1996 nog slechts 13% van de woonlasten uit. Nu is dat 23%, maar de verwachting is dat dit percentage in 2015 is opgelopen tot boven de 30%. Door sterk in te zetten op energiebesparing kunnen kosten voor zowel burgers (woonlasten) als bedrijven (bedrijfsvoering) beperkt blijven.

Toekomstgericht

Klimaatbeleid en de aandacht voor duurzaamheid genereert nog een tweede economisch effect: energiebesparing en duurzame energie vragen om innovatieve oplossingen. Deze innovaties leveren nu al nieuwe bedrijvigheid op. Naar verwachting zal de werkgelegenheid in duurzame bedrijven in de komende jaren enorm toenemen. De overheid dient hierbij een faciliterende rol te vervullen en ruimte bieden aan nieuwe ondernemers die deze innovaties weten te vertalen in nieuwe producten. Mooie voorbeelden zijn de LED-lamp en de elektrische auto.

[0]

3 Stand van zaken gemeente Bergen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk schetst de vertreksituatie binnen gemeente Bergen wat betreft het klimaatbeleid 2008, gebaseerd op de evaluatie van de BANS-periode 2004 – 2008. Over deze periode is een apart evaluatierapport opgesteld. In dit hoofdstuk wordt per thema een aantal resultaten kort opgesomd.

3.2 Wat is al bereikt?

Vanaf begin jaren 90 voert de gemeente Bergen een actief milieubeleid met als belangrijk speerpunt energie- en klimaatbeleid. In aanvang was energiebesparing de enige focus, maar vanaf eind jaren 90 werd duurzame energie steeds belangrijker. In 2004 is de BANS-subsidie Klimaatbeleid verkregen waarmee de gemeente het Klimaatsplan 2004-2008 heeft uitgevoerd. De reductie van de uitstoot van broeikasgassen en vooral CO₂ stond in het nieuwe beleid centraal.

Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen

- energiescan uitgevoerd voor gemeentehuis en op basis hiervan het verplichte energielabel C verkregen. Er is een start gemaakt met een energiezorgsysteem voor gemeentelijke gebouwen. Maatregelen voor verdere energiebesparing in de eigen gebouwen en verbetering van het binnenklimaat zijn in voorbereiding.
- campagne gebouwgebruikers heeft geleid tot aandacht voor energiebesparend gedrag bij het personeel.
- installatie van zwembad De Beek is herzien en aangepast aan de stand der techniek
- inkoop 10% groene stroom
- duurzaam inkopen is een speerpunt: het convenant duurzaam inkopen van SenterNovem is ondertekend, aansluiting bij landelijke doelen (75% duurzaam inkopen in 2010, 100% in 2015)
- aangemeld als pilotgemeente energiebesparing openbare verlichting

Woningbouw

- informatiebijeenkomsten en excursies met corporaties over o.a. passiefhuis concept en duurzame energie.
- brochure over energiebesparing in woningen "bewust besparen is bewust wonen"
- notitie duurzaam bouwen.
- menukaarten voor "toekomstgericht bouwen" in samenwerking met MRA, SenterNovem, gemeente Alkmaar en provincie Noord-Holland

Excursie met woningcorporaties naar Duitsland om te leren over renovatie tot "passiefhuisniveau" (foto: Ton Tuinman).

Bedrijven

- bijscholing milieu-inspecteurs m.b.t. verruimde reikwijdte en advisering energiebesparende maatregelen
- brochures "Slim besparen is slim ondernemen" en "De winst van verhuizen"
- energiebesparingsproject voor supermarkten en specifiek handhavingstraject
- menukaart "toekomstgericht werken" voor bedrijfsgebouwen
- minisymposium voor agrariërs over toepassingen duurzame energie en subsidies

Verkeer en vervoer

- communicatie over "het nieuwe rijden" en subsidie voor roetfilters
- aandacht voor aanschaf van zuinige voertuigen als onderdeel van duurzaam inkoopbeleid

Duurzame energie

- veel belangstelling voor jaarlijkse actie Zonnesteek. 36 zonneboilers en circa 45.000 Wattpiek aan zonnecellen geplaatst in Bergen. De herhaling zorgt voor een hoge bekendheid
- DE-scan om potentie voor DE-toepassingen in kaart te brengen
- aandacht voor passieve zonne-energie als onderdeel van menukaart "toekomstgerichte nieuwbouw"

3.3 Aanknopingspunten

Voor de komende periode zijn er een aantal belangrijke aanknopingspunten voor klimaatbeleid in Bergen:

- Notitie Duurzaam Bouwen
- Prestatieafspraken met corporatie Stichting Kennemer Wonen
- Stimuleren energiebesparing bij bedrijven, o.a. door bijscholing van vergunningverleners en handhavers.
- Energiebesparing binnen de gemeentelijke organisatie
- Regionale samenwerking via Milieudienst Regio Alkmaar (MRA) en CO₂-servicepunt van de provincie Noord-Holland.

3.4 Samenwerking

Veel projecten en activiteiten zijn uitgevoerd in regionaal MRA-verband. Dit heeft een grote meerwaarde opgeleverd. Bovendien is de bijdrage vanuit de provincie Noord-Holland via onder andere de ondersteuning door het CO₂-servicepunt en de subsidieregeling een extra stimulans gebleken om het Klimaatbeleid effectief uit te voeren en vele partijen hierbij betrokken te krijgen.

4 Ambities, doelstellingen en prioriteiten

We staan in Nederland voor een grote uitdaging. De doelstellingen zijn ten opzichte met 4 jaar geleden enorm opgeschroefd. Het gevoel van noodzaak om te handelen is volop aanwezig en vele partijen (zowel publieke als private) staan op om hun verantwoordelijkheid te nemen en iets te doen aan de klimaat- en energiecrisis. Ook Bergen wil de komende jaren haar rol blijven vervullen en haar bijdrage leveren aan de landelijke klimaatdoelstellingen. Die rol zal in eerste instantie gericht zijn op de eigen bedrijfsvoering. Daarmee geven wij het goede voorbeeld naar externe partijen. Voor die partijen vervullen wij vooral een faciliterende rol: wij helpen hen waar het kan met het inbrengen van kennis en kunde, we zetten ons in om procedures snel en zorgvuldig af te handelen wanneer het gaat om nieuwe initiatieven gericht op duurzaamheid. Bovendien neemt de gemeente het voortouw in de communicatie over klimaatbeleid en het verleiden van burgers en bedrijven te investeren in energiebesparing en duurzame energie.

4.1 Stimuleringsregeling Lokaal Klimaatbeleid

De Stimuleringsregeling Lokaal Klimaatbeleid (SloK) is een subsidieregeling die via het gemeentefonds wordt uitgekeerd. Voor het formuleren van klimaatbeleid en het uitvoeren daarvan heeft SenterNovem de systematiek van de prestatiekaart (voorheen de MENUkaart) aangepast op de nieuwe doelstellingen voor gemeentelijk klimaatbeleid. Deze prestatiekaart maakt het voor gemeenten gemakkelijk om concrete beleidsdoelen te formuleren en de daarbij horende uitvoeringsprojecten te formuleren. De prestatiekaart is als bijlage 1 bijgevoegd.

Er wordt onderscheid gemaakt in zes inhoudelijke thema's.

- A. Eigen gebouwen en voorzieningen
- B. Woningen (bestaand en nieuwbouw)
- C. Utiliteitsbouw
- D. Bedrijven
- E. Verkeer en vervoer
- F. Duurzame energie

Voor projecten binnen bovenstaande thema's is subsidie mogelijk. Daarnaast wordt het thema Organisatie versterkende randvoorwaarden benoemd. De voor dit thema geformuleerde activiteiten dragen bij aan het versterken van de uitvoering van het Klimaatbeleid, maar zijn niet subsidiabel. De inspanningen hiervoor betalen zich in zekere zin terug doordat de effectiviteit van de uitvoering wordt verbeterd.

Per inhoudelijk thema wordt onderscheid gemaakt in drie ambitieniveaus:

- Actief
- Voorlopend
- innovatief.

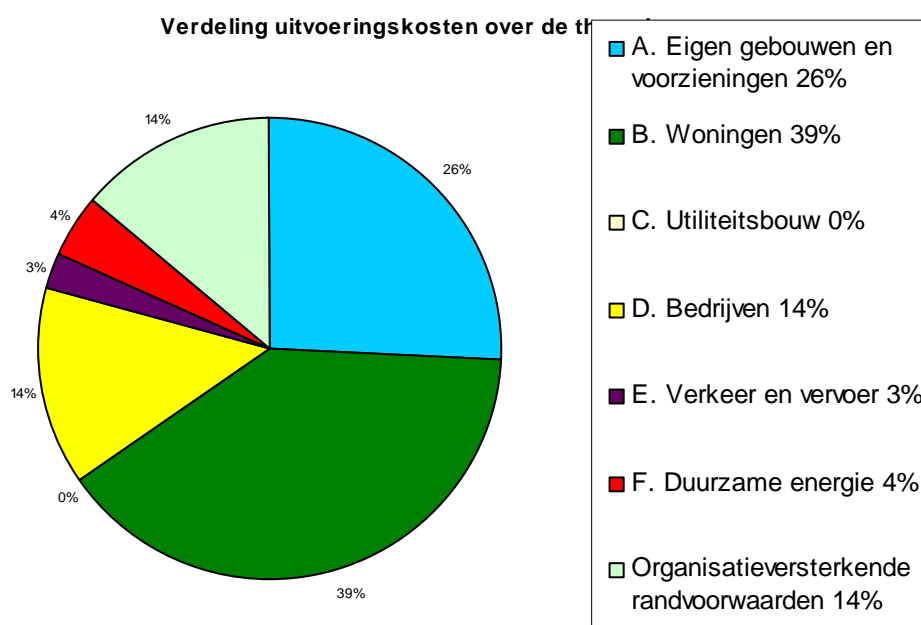
Aan deze niveaus zijn concrete doelstellingen gekoppeld. De hoeveelheid doelstellingen en het niveau ervan leveren de gemeente punten op.

4.2 Gemeentelijke ambities

De ambities van de gemeente Bergen zijn per thema gekozen. Deze ambities zijn onder begeleiding van de MRA geselecteerd aan de hand van de prestatiekaart. Hiervoor zijn 2 bijeenkomsten georganiseerd waar de gemeente Bergen naast hun eigen ambities ook gezamenlijke projecten heeft gedefinieerd.

De komende jaren zal de focus van het Klimaatbeleid vooral gericht zijn op de eigen organisatie en op de woningbouw. Vooral in de bestaande bouw is nog steeds veel besparing mogelijk. Vandaar dat de grootste inspanning hier op gericht is.

In onderstaande grafiek is weergegeven hoe de verdeling van de capaciteitsinzet (in financiële zin) verdeeld is over de verschillende thema's.

Verdeling uren en kosten per thema

De prioriteit in de uitvoering van projecten en activiteiten ligt op energiebesparing in vooral de gemeentelijke organisatie en woningbouw. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die het wenselijk maken deze prioriteiten te verschuiven. Een voorbeeld is het beschikbaar komen van specifieke subsidieregelingen. Hier moet over het algemeen op zeer korte termijn op gereageerd worden.

De gemeente Bergen heeft gekozen voor een voorlopig ambitieniveau bij de meeste projecten. Alleen voor de thema's verkeer en vervoer en duurzame energie is gekozen voor een actief ambitieniveau. Dit betekent dat hogere doelstellingen zijn vastgelegd, maar ook dat een hoger subsidiebedrag is aangevraagd.

Hieronder is per thema aangegeven wat de (SloK-)doelstellingen zijn en welke projecten hiervoor worden uitgevoerd. In bijlage 2 zijn de projecten in detail uitgewerkt en in bijlage 3 zijn de financiële consequenties weergegeven. De (geel)-gemarkeerde

projecttitels zijn regionale projecten. De overige titels zijn projecten die de gemeente vooral zelf uitvoert.

A Gemeentelijke gebouwen en voorzieningen

De gemeente wil het goede voorbeeld geven in Klimaatbeleid door in de eigen bedrijfsvoering te streven naar forse energiebesparing en zoveel mogelijk toepassen van duurzame energie. De volgende doelstellingen zijn hiervoor geformuleerd:

	Actief /Voorlopend/Innovatief niveau
<i>Bestaande gebouwen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Energiebesparing 2 % per jaar (A) • Energiebesparing 3 % per jaar (V) • Energiebesparing 4 % per jaar (I) • 40 % opwekking en/of inkoop duurzame energie (A) • 70 % opwekking en/of inkoop duurzame energie (V) • 100 % opwekking en/of inkoop duurzame energie (energieneutraal) (I)
<i>Infrastructurele voorzieningen (openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, pompen, gemalen e.d.)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Energiebesparing 3 % per jaar • 70 % opwekking en/of inkoop duurzame energie

De onderstaande projecten zullen de komende 4 jaar worden uitgevoerd. De geel gemarkeerde projecten worden in regionaal verband met de MRA uitgevoerd.

	A. Eigen gebouwen en voorzieningen
1	E-label en maatwerkadvies (A)
2	Energiezorg in de gemeentelijke gebouwen (V)
3	Motivatiecampagne personeel (V)
4	Actualiseren kennisniveau OV (V)
5	Vaststellen budgettaire randvoorwaarden (V)
6	Duurzaam inkopen Bergen (I)

B Woningen

Zoals eerder aangegeven liggen er grote kansen in de bestaande bouw. De samenwerking met de corporaties zal de komende jaren verder worden verstevigd. Wij zien een grote bereidheid om vergaande maatregelen te treffen in zowel de bestaande woningen als de nieuwbouw. Beleidsmatig wordt waar mogelijk aangesloten bij het nationale convenant Meer met Minder.

Ook de particuliere woningbezitter zal door de gemeente worden gewezen op de mogelijkheden om energiebesparing in hun woning toe te passen. Voor zover mogelijk zullen zij worden ontzorgd, onder andere via het provinciale project Bespaar Daar. Ook zal de gemeente binnen haar publieke taak de mogelijkheden benutten om duurzaam bouwen en energiebesparing te stimuleren.

Een thermografische foto van een woning. De rode vlakken geven de warmte aan die uit de woning lekt.

	Actief/Voorlopend/Innovatief niveau
Handhaving EPC	<ul style="list-style-type: none"> Toetsing van EPC-berekeningen en toezicht op de EPN op de bouwplaats bij 70 % van de bouwvergunningen (V)
Nieuwbouw	<ul style="list-style-type: none"> Realiseren van woningen met een 10 % verscherpte EPC (A)
Bestaande woningvoorraad	<ul style="list-style-type: none"> Verbeteren van de energetische kwaliteit van de woningvoorraad, uitgedrukt in het Energielabel, met gemiddeld 2 % per jaar (V)
Bewonersgedrag	<ul style="list-style-type: none"> 20 % van de huishoudens vertoont energiezuinig gedrag (I) Toepassen niet-woninggebonden energiebesparende maatregelen Aanschaf energiezuinige apparatuur (A-label) Inkoop 100 % duurzame elektriciteit

De volgende projecten zijn gepland voor het thema woningbouw:

	B. Woningen
7	Energiebesparingscampagne voor bewoners (V)
8	Bespaar daar (V)
9	Besparingspakket voor minima (V)
10	Miniconferenties voor woningcorporaties (I)
11	Bouwtransparant (EPC-toetsing) (V)
12	Energieprestatieafspraken met de corporatie (A/V)
13	Stimuleren energiezuinige nieuwbouw (A)

C Utiliteitsgebouwen

Binnen dit thema gaat de aandacht vooral uit naar de schoolgebouwen. Uit diverse onderzoeken blijkt dat het binnenklimaat in scholen over het algemeen slecht is en leidt tot lagere leerprestaties, hoger ziekteverzuim en extra medicijngebruik bij kinderen met astmatische aandoeningen. SenterNovem heeft via het programma Frisse Scholen ervaring opgedaan met projecten die leiden tot significante verbetering van het binnenklimaat in schoolgebouwen. Eind 2008 zijn onderzoeken uitgevoerd bij de basisscholen van het openbaar onderwijs. Op basis van de resultaten ontwikkelt de gemeente in overleg met de scholen een plan van aanpak gericht op uitvoering van maatregelen die leiden tot een gezonder binnenklimaat bij scholen en tevens bij de

uitvoering aandacht schenkt aan energie-efficiency verbetering. De opgedane ervaringen worden gedeeld met de besturen voor het bijzonder onderwijs.

Het effect van dit project is naast concrete resultaten in de schoolgebouwen ook meer aandacht voor energiebesparing bij zowel leerkrachten en leerlingen als ouders. Dit wordt bereikt door naast de technische maatregelen ook educatie te verbinden aan de uitvoering van het plan van aanpak.

	Voorlopend niveau
Bestaande utiliteitsgebouwen	<ul style="list-style-type: none"> Verbeteren van de energetische kwaliteit van de utiliteitsgebouwen, uitgedrukt in het Energielabel, met gemiddeld 2 % per jaar

Voor dit thema is 1 project opgevoerd. De uitwerking van dit project zal in samenwerking met de schoolbesturen en de GGD ter hand genomen worden. Voor dit project zijn nog geen uren en kosten opgenomen in dit klimaatprogramma.

28	Frisse scholen
----	----------------

D Bedrijven

Stijgende energiekosten is een belangrijke aanleiding voor bedrijven iets te doen aan energiebesparende maatregelen. De beschikbare technieken zijn betaalbaar en leiden tot forse besparingen. Via de verruimde reikwijdte in de Wet milieubeheer stuurt de gemeente Bergen op verdergaande besparingen bij gevestigde bedrijven. Voor nieuwe bedrijven, gelden duidelijke voorwaarden waar zij aan moeten voldoen. Bovendien biedt de gemeente, via MRA, gratis energieadviezen aan. De komende jaren gaan we hier mee door.

	Voorlopend niveau
Vergunningverlening en handhaving	<ul style="list-style-type: none"> Extra energie-efficiencyverbetering en/of verduurzaming van gemiddeld 2 % per jaar bij de bedrijven waarvan de gemeente bevoegd gezag is op grond van de Wet milieubeheer
Reductie overige broeikasgassen	<ul style="list-style-type: none"> Extra reductie van overige broeikasgassen (via vergunningverlening, handhaving, voorlichting, subsidies of andere instrumenten) bij relevante inrichtingen waarvan de gemeente bevoegd gezag is op basis van de Wet milieubeheer, die verantwoordelijk zijn voor 50% van de uitstoot in de gemeente

De volgende projecten voor het thema bedrijven staan de komende jaren op stapel:

	D. Bedrijven
14	Actualiseren kennisniveau VV en HH
15	Communiceren BBT naar bedrijven
16	Stimulering en energie-onderzoek bedrijven
17	Energiebesparing opnatuurlijke momenten
18	Brochure: 'Energie-efficiëntie in kantoren'

E Verkeer en Vervoer

De beïnvloedingsmogelijkheden van de gemeente op het gebied van mobiliteit zijn beperkt. Wij kiezen daarom voor het actieve niveau en richten ons vooral op een communicatief project. De nota "Regionale Bereikbaarheidsvisie Noord-Kennemerland" bevat bovendien een aantal relevante doelstellingen die een bijdrage leveren aan het Klimaatbeleid. Wij concentreren ons op het bevorderen van zuinig rijgedrag. Het project heeft als een belangrijk bijeffect een verbetering van de luchtkwaliteit.

	Actief niveau
Verkeer en vervoer bevolking en bedrijven	<ul style="list-style-type: none">Besparing en/of verduurzaming brandstoffen met 1 % per jaar

De volgende projecten in het thema Verkeer en Vervoer leiden tot de beoogde ambitie:

19	Stimuleren 'Het Nieuwe Rijden'
----	--------------------------------

F Duurzame Energie

Duurzame energie levert een belangrijke bijdrage aan de energievoorziening van de toekomst. Op dit moment is landelijk bekeken het aandeel duurzame energie in de opwekking nog zeer beperkt (ongeveer 3%). De landelijke doelstelling (20% duurzame energieopwekking in 2020) vraagt dus forse inspanningen en investeringen. Ook binnen de gemeente Bergen zijn er mogelijkheden duurzame energieopwekking te realiseren:

- 1 de succesvolle actie Zonnesteek zetten we voort;
- 2 we stellen een beleidsplan voor toepassing van kleine windmolens op, waarbij zowel technische randvoorwaarden als wenselijkheid worden beschouwd

	Actief niveau
Grootschalige en/of collectieve DE-opties	3 % van de energie die binnen de gemeentegrenzen wordt gebruikt wordt duurzaam opgewekt en geleverd via grootschalige en/of collectieve opties: <ul style="list-style-type: none">• Wind• Biomassa• Waterkracht• Warmte/Koudeopslag

De volgende projecten moeten leiden tot verdere toepassing van duurzame energie:

20	Communicatie zonne-energietoepassingen
21	Beleidsplan kleine windturbines

Organisatieversterkende activiteiten

De hoge ambities voor klimaatbeleid worden niet vanzelf gerealiseerd. De gemeentelijke organisatie zal in de breedte deze doelstellingen in praktijk moeten brengen. Daarvoor zullen op afdelingsniveau de taken en verantwoordelijkheden voor Klimaatbeleid specifiek

beschreven worden en in werkplannen vastgelegd. Het wordt de taak van het management toe te zien op de adequate uitvoering van deze taken. Voor ontwikkeling van gemeentelijk beleid geldt dat deze niet strijdig mag zijn met de Klimaatdoelstellingen en vraagt daarom om integrale aanpak bij beleidsontwikkeling.

	Voorlopend niveau
Taken en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn geborgd d.m.v. een kwaliteitszorgsysteem
Beleidsmatige inbedding	<ul style="list-style-type: none"> • Doorvertalen van energiedoelstellingen naar doelstellingen van andere beleidsvelden (zoals Wonen, RO, BWT, Economie, Sociale Zaken)
Financiering	<ul style="list-style-type: none"> • Structureel budget, randvoorwaarden en bevoegdheden vastgesteld m.b.t. investeringen in energiebesparing en duurzame energie door doelgroepen
Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> • Structurele communicatie over de aanpak en resultaten van klimaatbeleid naar alle relevante partijen, inclusief burgers, binnen de gemeente
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoring op inspanningen en resultaten (projectniveau)

De volgende projecten leiden tot versterking van de organisatie op het gebied van Klimaatbeleid:

Taken zijn vastgelegd in werkplannen
Beleidsmatige inbedding klimaatbeleid
Deskundigheidsbevordering
Bijdragen aan overkoepelende programma's
Communicatieplan + uitvoering 2009-2012
Monitoring en evaluatie

5 Organisatie en financiën

Zoals eerder aangegeven werkt de gemeente Bergen nauw samen met de MRA en de gemeenten Heiloo, Schermer, Graft-De Rijk en Zeevang. De projecten die in het kader van de SloK-regeling zijn ingediend worden voor een belangrijk deel in regioverband uitgevoerd door de MRA. Dit zijn de geelgekleurde projecten in de tabellen in paragraaf 4.2. In bijlage 3 is per project aangegeven welke capaciteit de gemeente zelf inbrengt bij de uitvoering.

De gemeente Bergen ontvangt ondersteuning van zowel MRA als van het CO₂-servicepunt van de provincie Noord-Holland en van het rijk via SenterNovem, het agentschap dat in opdracht van het ministerie van VROM het klimaatbeleid bij gemeenten ondersteunt. Deze laatste twee organisaties stemmen deze ondersteuning af om dubbelingen te voorkomen. Met deze verdeling en samenwerking is Bergen in staat veel projecten uit te voeren en de hoge ambities waar te maken.

De totale kosten van het plan van aanpak van de gemeente Bergen bedragen € 426.067,- over 4 jaar. Deze kosten bestaan voor een belangrijk deel uit ambtelijke capaciteit van de gemeente Bergen en de MRA (totaal € 307.232,-). De overige kosten zijn externe projectkosten, zoals uitvoering van onderzoeken, communicatiekosten enz. Het bedrag voor externe kosten bedraagt € 118.835,-. Voor het project 'Bouwtransparant' is voorlopig € 12.000,- aangevraagd in de perspectiefnota. Het aangevraagde SloK-subsidiebedrag bedraagt € 120.011,-¹. Jaarlijks zal de MRA een voortgangsrapportage opstellen en aan het college toesturen. Indien er aanleiding is zullen tevens voorstellen worden gedaan aan de gemeenteraad om het beleid bij te stellen.

¹ Dit bedrag is gebaseerd op CBS-gegevens over het aantal inwoners en het aantal ha grondoppervlak

Bijlagen

Bijlage 1:	Prestatiekaart SenterNovem
Bijlage 2:	Projectomschrijvingen
Bijlage 3:	Kostenoverzicht SloK-projecten